

Niğde İlinin Çamardı İlçesinde Akkaraman Koyun Yetiştiriciliğinin Teknik Yönden İncelenmesi, Sorunların Belirlenmesi ve Çözüm Önerilerinin Sunulması

Mustafa Boğa¹

Arzu Seçer²

¹ Niğde Üniversitesi, Bor Meslek Yüksekokulu, 51700 Bor/Niğde

² Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, 01330, Sarıçam/Adana

* Sorumlu Yazar:

Email: mboga@nigde.edu.tr

Geliş Tarihi: 01 Kasım 2015

Kabul Tarihi: 14 Aralık 2015

Özet

İnsanlar için oldukça önemli olan hayvansal proteinin, ucuz ve erişilebilir olması, toplumların dengeli ve yeterli beslenmeleri açısından önemlidir. Bu nedenle, Türkiye'nin coğrafik yapısı ve geniş meraları göz önüne alındığında, ucuz maliyetli ve kaliteli hayvancılık için önemli potansiyele sahip olduğu görülmektedir. Özellikle koyun yetiştiriciliği, Türkiye'de yapılabilecek en ekonomik hayvancılık koludur. Ancak, Türkiye'de koyun varlığımız 1991 yılında 40,0 milyon iken, 2014 yılında 31,0 milyon adede düşmüştür. Yurt içi et talebi ithalatta karşılanmakta ve bu durum döviz kayıplarına sebep olmaktadır. Yapılan bu çalışmada, Niğde ili Çamardı ilçesinde 39 koyun üreticisinin hayvan bakım, yemleme, hayvan sağlığı ile ilgili yaptıkları faaliyetlerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmada örnek seçiminde tamsayım yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler, frekans ve oranlar hesaplanarak sunulmuş ve araştırma alanında yapılan gözlemlerin de yardımıyla yorumlanmıştır. Araştırma alanında varolan meraların alan bakımından geniş olmasına karşın kalite bakımından yetersiz olduğu görülmektedir. Bu sebeple üreticiler, kış aylarında ihtiyaçlarını karşılaması amacıyla yem bitkileri yetiştirmektedir. En yaygın yetiştirilen yem bitkileri arpa, buğday, yulaf ve mısırdır. Hayvancılığın genellikle atadan kalma yöntemlerle yapıldığı ve teknoloji kullanımının düşük olduğu dikkat görülmektedir. Bu nedenle, ilde ihtiyaçların açık olarak belirlenip, ihtiyaca yönelik eğitim verilmesi oldukça önem kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Niğde; Çamardı; Akkaraman Koyunu; Hayvan Besleme; Yetiştirme.

Presenting of Suggestions and Identifying of problems Examining the technical Of Akkaraman Sheep Breeding in Camardi town of Nigde City

Abstract

The animal protein is important for the balanced and adequate nutrition of the population, cheaper and accessible. Therefore, when Turkey's geographical structure and large pastures is examine, for high-quality livestock and low-cost is seen as having significant potential. Especially sheep breeding is the cheapest animal arm in Turkey. But, the number of sheep with 40.4 million heads in 1991 in Turkey dropped to 31.0 million heads in 2014. Domestic demand for meat and this situation leads to foreign exchange losses. In this study have aimed to put forward whose activities with animal breeding, feeding, maintenance, the production of fodder, animal health of 39 sheep producers in the Çamardı town of Nigde city. This study integer method was used sample selection. The resulting data is presented as calculated frequency and ratios and it has reviewed the help of observations made in the field of research. Existing pastures in the study area, Although large in area, It seems to be insufficient in quality. Therefore, In order to meet their needs during the winter months, farmers grew forage crops. The most widely grown forage crops are barley, wheat, oats and corn. Livestock which is usually the case with ancestral methods and it is seen that low use of technology. Therefore explicitly identified the needs of the city, for provide training as on demand is rather important.

Keywords: Nigde; Çamardı; Akkaraman Sheep; Animal Feeding; Animal Breeding.

GİRİŞ

İnsanlar için oldukça önemli olan hayvansal proteinin, ucuz ve erişilebilir olması, toplumların dengeli ve yeterli beslenmeleri açısından önemlidir. Bu nedenle, Türkiye'nin coğrafik yapısı ve geniş meraları göz önüne alındığında, düşük maliyetli ve kaliteli hayvancılık için önemli potansiyele sahip olduğu görülmektedir. Tüketicinin ucuz et yemesi için, besi hayvanı ve yem maliyetlerinin düşürülmesi oldukça önemlidir. Üretici et fiyatlarının artmasındaki en önemli faktörler besi hayvanı ve yemdeki fiyat artışlarıdır. Maliyetin yaklaşık yüzde 58-60'ını oluşturan besi hayvanı fiyatları, geçen yıla göre yüzde 50'lere varan oranlarda art-

mıştır. Yem fiyatları ise son 5 yılda yüzde 65,3 artışla enflasyonun üzerinde artmıştır. Bu nedenle ucuz besi hayvanı sağlamak ve yem fiyatlarını düşürmek üretici açısından oldukça önemli bir hal almıştır (Anonim1, 2015). Koyunculuk meraya dayalı bir hayvancılık kolu olduğundan dolayı koyunculüğün bu alanlarda yapılabilmesi önemli olacaktır (Anonim2, 2015). Türkiye'de 1991 yılında 40,4 milyon baş olan koyun sayısı 2012 yılında 27,0 milyon baş'a düşmüştür. Ancak, 2014 yılında 31,1 milyon başa yükselmiştir. Aynı dönemde, sığır varlığı 11,9 milyon baştan 14,2 milyon başa; keçi varlığı 10,7 milyon baştan 10,3 milyon başa azalmıştır (TÜİK, 2015). Bu durum, artan nüfusun kırmızı et ihtiyacını karşılamak amacıyla, ithalatta artışa sebep olarak önemli dö-

viz kayıplarına yol açabilmektedir.

Türkiye’de hayvancılık sektöründe koyunculuk önemli bir yere sahiptir. Özellikle ülkemiz de mera ağırlıklı yapıldığından dolayı gerek yem maliyetlerinin azaltılması gerekse bölgede bulunan önemli mera alanlarından yararlanılarak daha ekonomik hayvansal protein elde edilmesi sağlanmaktadır. Bu nedenle koyunculuk birim maliyete en fazla gelir getiren üretim kolu olarak görülmektedir. Aynı zamanda, bölgenin bitki örtüsü ve ekolojik dengenin sağlanması açısından da önemli olmaktadır. Bu konuda, Koyuncu (2006) küçükbaş hayvanların farklı amaçlarla kullanılabilmesini belirtmişlerdir. Koyun ve keçiler doğal bitki örtüsünü korumak amacıyla orman alanlarının yakınındaki yerleşim birimleri ile irtibatlı olarak oluşabilecek yangın tehlikelerine karşı kullanılmaktadır. Koyun otlatmanın farklı şekilleri yaban hayatının gelişmesini destekleyici etkisi nedeniyle tavsiye edilmektedir. Görüldüğü gibi koyun ve keçinin bugüne kadar bilinen üretim özelliklerine ek olarak ekolojik dengeyi korumaya yönelik farklı görevleri de bulunmaktadır.

Koyun yetiştiriciliği, bakım ve besleme açılarından yetiştiriciye çok büyük kolaylıklar sağlayan bir üretim dalıdır. Çünkü koyunlar diğer türlere göre daha kolay elde edilebilmekte bina ve ekipmanlara da gereksinim duyulmamaktadır. Ağız yapısının elverişli olmasından dolayı meralar dan çok iyi yararlanabilen koyunlar engembeli alanlarda da otlatılmak suretiyle besin madde gereksinimlerini karşılayabilmektedir. Diğer türlerle karşılaştırıldığında temel yem kaynağı olarak

kaba yemi en iyi değerlendirebilen çiftlik hayvanı olarak dikkati çekmektedir (Alçiçek ve Yurtman, 2009).

Niğde ilinde yıllar itibarı ile koyun varlığına bakıldığında zaman, 2009 yılında 230.270 baş iken 490.816 baş’a yükselmiş olup % 113 artış olmuştur. Niğde ilinde koyun yetiştiricilerinin işletmede hayvan sayısı ortalama 158 baş olarak belirlenmiştir (Anonim3, 2014). Türkiye’de çeşitli araştırma alanlarında küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin teknik (Kaymakçık ve Taşkın, 2008; Dellal ve ark., 2002; Bilginturan ve Ayhan, 2009; Alçiçek ve Yurtman; 2009; vd.) ve ekonomik (Karakaya ve Kızıloğlu, 2014; Çiçek ve Yücer, 1994; Aksoy ve Yavuz; 2012; Günaydın, 2009; Gürsoy, 2009; vd.) yapısını ortaya koymayı amaçlayan çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak Niğde ilinin Çamardı ilçesinde Akkaraman koyun ırkı ile ilgili yapılmış orijinal nitelikli çalışma bulunmamaktadır. Yapılan bu çalışmada, Niğde ili Çamardı ilçesinde 39 koyun üreticisinin hayvan bakım, yemleme, hayvan sağlığı ile ilgili yaptıkları faaliyetlerin ortaya konulması amaçlanmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Materyal

Araştırmanın ana materyalini Niğde ilinin Çamardı ilçesinde Akkaraman cinsi koyun yetiştiriciliği yapan üreticilere uygulanan anketler sonucu elde edilen birincil veriler oluş-

Resim 1: Çalışma alanından görüntüler

turmaktadır. Yapılan bu çalışmada, Niğde ili Çamardı ilçesinde koyun yetiştiricilerinin yetiştirme, yemleme ve hayvan sağlığına yönelik uygulamalarını ve teknik yönden yaşadıkları sorunları belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Çalışma, Şubat-Mart 2015 yılında gerçekleştirilmiştir. Çalışmada ikincil veri olarak, TÜİK ikincil verilerinden yararlanılmıştır. Ayrıca konuyla ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde yapılmış araştırma bulgularına da yer verilmiştir.

Yöntem

Araştırma alanı olarak Türkiye'nin koyun üretiminin %1,6'sını (2014 yılı) karşılayan Niğde ilinin Çamardı ilçesi seçilmiştir. Çamardı ilçesi Niğde koyun varlığının %13,7'sini oluşturmaktadır. Tüm üreticilere ulaşılabilme imkânı olduğundan örnekleme yöntemi olarak "Tamsayım yöntemi" tercih edilmiştir. Anket uygulaması sonucu elde edilen veriler frekanslar, ortalamalar ve oranlar hesaplanarak sunulmuş ve araştırma alanında yapılan gözlemlerin de yardımıyla yorumlanmıştır.

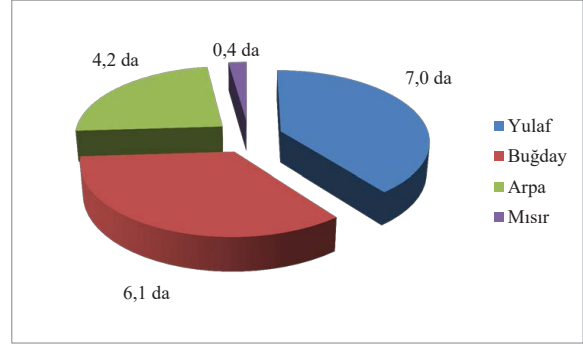
BULGULAR VE TARTIŞMA

Üreticilerin Demografik Yapısı: Hayvancılığın gelişmesi için öncelikle eğitim durumunun iyileştirilmesi her geçen gün söylenen bir durumdur. Bu konuda yaptığımız çalışmada, %46,2 lise mezunu olması bizi sevindirmiştir. Ancak, halen ortaokul mezunu %17,9 ve ilkokul mezunu %30,8 olduğu ve hatta okuma yazma bilmeyenlerin olması bu konuda üzerinde durulması gereken bir konu olarak görülmektedir. Üreticilerin yaşı ortalama 44,7 olarak hesaplanmıştır. Aile genişliği ortalama 5 kişidir. İşletme sahiplerinin tarımsal üretimde bulunma süresi ise 27,3 yıl olup koyunculukla uğraşma süreleri ise 26,9 yıldır (Çizelge 1). Üreticilerin tamamının asıl geçim kaynağı hayvancılıktır.

Çizelge 1. Üreticilerin Demografik Özellikleri

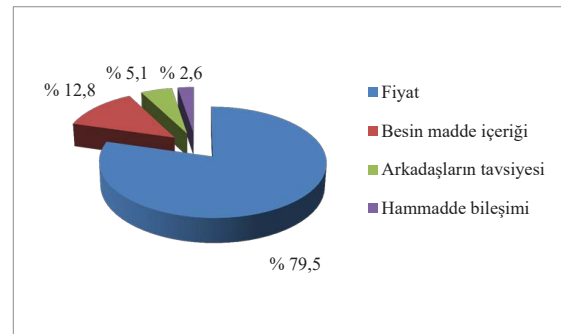
Eğitim Durumu	Adet	%
Okuryazar değil	1	2,6
Okuryazar	1	2,6
İlkokul mezunu	12	30,8
Ortaokul mezunu	7	17,9
Lise mezunu	18	46,2
Toplam	39	100,0
Yaş	44,7 yıl	
Aile genişliği	4,6 kişi	
Tarımsal Üretim Süresi	27,3 yıl	
Hayvancılıkla Uğraşma Süresi	26,9 yıl	

Üreticilerin Ekonomik Yapısı: Görüşülen işletmelerde ortalama işletme genişliği 17,7 da olarak bulunmuştur. Bu alanda en fazla arpa (7,0 da) yetiştirilmekte, bu ürünün ardından buğday (6,1 da), yulaf (7,0 da) ve mısırın (0,4 da) yer aldığı görülmektedir (Şekil 1). İşletmelerde, arpa, yulaf ve mısır sadece hayvansal üretim için yem hammaddesi olarak kullanılırken, buğday hayvansal üretimde kullanıldığı gibi ailenin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla da kullanılmaktadır. Üretilen buğdayın yaklaşık %80,0'i hayvansal üretimde kullanılmakta, geriye kalan (%20) ürün ev tüketimini karşılamaktadır.

Şekil 1. Koyunculuk yapan işletmelerde arazi varlığı

Koyun Yetiştiriciliği Uygulamaları: Hayvancılık işletmelerinde, üretim maliyetleri içerisinde en önemli unsur yem masrafları oluşturmaktadır. Bu nedenle hayvancılık işletmelerinde kârlılığı etkileyen en önemli faktörlerden biri yemdir. Yem giderleri işletme giderlerinin yaklaşık olarak %60-70'ini kapsamaktadır. Bu giderler de meydana gelebilecek her birim azalma işletmenin kârlılığını artırmaktadır (Boğa ve Cevik, 2012). Ancak hayvanların sağlıklı beslenmeleri ve daha fazla verim verebilmeleri açısından hayvanların gereksinmelerinin sağlanması gerekmektedir. Aksi halde hayvanlar gereksinmelerini sağlayabilmek için öncelikle, verimlerini azaltacak ve vücut rezervlerinden sağlama yoluna gidecektir. Daha sonra hastalanması ile geri dönüşümü zor olan bir sürece girilecektir. Bu nedenle, hayvanların gereksinmelerinin tam olarak belirlenip ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Bununla ilgili üreticilere yem alımların etkili olan unsurlar sorulmuş ve %79,5'inin yem fiyatını göz önünde bulundurarak yem satın aldığı belirlenmiştir (Şekil 2). Ancak bu durum bir takım olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Hayvanların gereksinmeleri yaş, içinde bulunduğu çevre koşulları, vb. nedenlerle değişmektedir. Bu nedenle öncelikle hayvanların gereksinmeleri belirlenmeli ve gereksinmelerini karşılayabilecek yem hammaddelerin verilmesi yoluna gidilmesi gerekmektedir. Aksi halde öncelikle hayvanlardan beklenen performans sağlanamayacak ve ileri aşamalarda metabolik hastalıkların oluşması kaçınılmaz olacaktır. Bu nedenle hayvanlara yem alımında yemlerin besin madde içeriklerine bakılarak yemlerin alınması gerekmektedir. Çalışmada, yetiştiricilerin %12,8'i ise yemlerin besin madde içeriğini, %5,1'i arkadaşların tavsiyelerini ve geriye kalan %2,6'sı ise hammadde bileşimini dikkate alarak yem alımlarını gerçekleştirmektedir.

Şekil 2. Üreticilerin Yem Alımından Dikkat Ettikleri Unsurlar

Yetiştiricilerin üretim aşamasında karşılaştıkları sorunlara bakıldığında sırasıyla; hastalık ve parazitler (%76,9), otlama ve besleme alanlarının yetersizliği (%15,4), işgücü

eksikliği (%5,1) ve su eksikliği (%2,6) olarak sıralanmaktadır. Bu sorunlarla ilgili olarak üreticilerden ayrıntılı bilgiler alınmıştır.

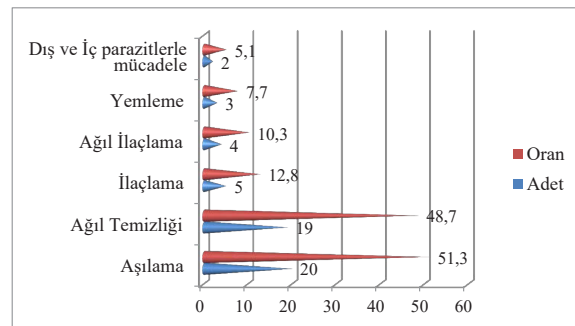
1. İşletmelerde son 1 yıl içerisinde büyük oranlarda ayak hastalıkları (%82,1), solunum yolu enfeksiyonu (%82,1) ve yavru atma (%64,1) olduğu görülmüştür. Bu hastalıkların yanısıra meme iltihabı (%20,5), asidosiz (%15,4), süt humması (%12,8) ve şap (%7,7) görülmektedir (Çizelge2). İşletmelerde görülen bu hastalıklar, ağıl sorunları, besleme ilgili sorunlar, yerinde ve zamanında aşılamanın zamanında yapılamamasından ileri gelmektedir. Eğer bu yetersizlik ile ilgili önlemler alınır ise bu tip sorunların giderilebileceği görülmektedir.

Çizelge 2. İşletmelerde Son Bir Yıl İçinde Görülen Hastalıklar

Hastalıklar	Adet	Oran* (n/39)
Ayak Hastalıkları	32	82,1
Solunum Yolu Enfeksiyonu	32	82,1
Yavru Atma	25	64,1
Meme İltihabı	8	20,5
Asidosiz	6	15,4
Süt Humması	5	12,8
Şap	3	7,7

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Bu konuyla ilgili üreticilere ayrıca “Hayvanların sağlıklı ve hijyenik bir ortamda yetişmesi için ne tür uygulamalar yapıyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Üreticiler bu konuyla ilgili büyük oranda aşılama ve ağıl temizliği yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bunların yanı sıra yetiştiriciler ağıl ilaçlama, yemleme ile dış ve iç parazitlerle mücadele ettiği görülmektedir. İşletmelerde yetiştiriciler tarafından önlemlerin neredeyse hepsini aldığı belirtilmiştir. Bu şekilde önlemler alan yetiştiricilerin Çizelge 2’de belirtilen hastalık ve parazitlerle ilgili büyük ölçüde sorunlarla karşılaşmaları dikkat çekicidir. Bu durum, yetiştiricilerin koyunculuk üretim faaliyetini kulaktan dolma veya atadan görme yöntemlerle yaptığı, yerinde ve zamanında sağlık koruma uygulamalarının yapılmadığı anlamına gelmektedir. Bu duruma, açıklık getirilip sorunların ayrıntılı olarak belirtilip önlemlerin alınması oldukça önemli olacaktır.

Şekil 3. Üreticilerin Ağıllarda Sağlıklı ve Hijyenik Ortam Oluşturmak İçin Yaptıkları Uygulamalar

2. Niğde ilinde toplam alanların %34’ünün (264.035 ha) çayır ve mera alanı olmasına karşın (Anonim3, 2014), bu alanların kalitesinin yetersizliği oldukça önemli bir prob-

lemdir. Çamardı ilçesinde ise çayır mera alanı 42.628 ha’dır ve kalite bakımından aynı sorun mevcuttur. Ayrıca, yıllar itibarıyla bu alanların genişliği aynı kalırken, otlayan hayvanların sayısının artması ile bu alanların beklenen verim sağlanamamaktadır. Bu durum önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmakta olup, otlama ve besleme alanlarının yetersizliği olarak göz önüne alınmaktadır.

3. Hayvancılık da su önemli bir besin maddesidir. Su tüketimi ile yem tüketimi arasında yüksek ilişki söz konusu olmaktadır. Bir ineğin tükettiği 1 kg kuru maddeden faydalanabilmesi için 5 litreye kadar su tüketimi gerekmekte ve ayrıca 1 litre süt üretmek için en az 3 litre suya gereksinim duymaktadır (NRC, 1980). Buradan yapılacak basit bir hesaplama yapılır ise günde 30 kg süt veren bir ineğin günde 150 litre suya ihtiyacı olacağı bununda özellikle sıcak ve kuru iklimlerde daha artacağı ortaya çıkmaktadır. Hayvanlar suya yeterince ve kolaylıkla erişemediklerinde verim hızla ve keskin bir şekilde düşecektir (Karakök ve ark., 2008). Bu gibi nedenlerden dolayı, mera alanlarında hayvanların su ihtiyaçlarının karşılanması çok önemli olmaktadır.

4. Diğer sorun olan iş gücü yetersizliği ve kalifiye eleman sıkıntısı, köylerden kente göç ve şehir merkezine olan ilgi her geçen gün artmaktadır. Bu nedenle koyunları otlatacak çoban bulmak büyük bir sorun haline gelmiştir.

Koyun yetiştiriciliği ile ilgili olarak, sürüdeki koyunlar 6-8 yaşlarına kadar, koçlar ise 4-5 yaşlarına kadar damızlık olarak kullanılabilir olduğu bilinmektedir (Anonim4, 2015). Üreticilerin koyunları sürüde tutma yaşı ise ortalama 6,4 yıl olup ortalama sürenin içerisinde yer almaktadır. Ancak yılda bir kuzulama alınması beklenir iken, işletmede iki kuzulama arası süre 1,2 yıl olarak bulunmuş olup bu süre normal değerlerin üzerinde olduğu söylenebilir. Kuzulama arası süre 1 yıl olmaktadır. Koyunculunun karı kuzudur. Bu nedenle en az yılda bir kuzu alınmak istenir (Anonim5, 2015). Uzunca bir zaman sonrasında hayvanların bakımı, beslemesi, yetiştirilmesi ile ilgili pek çok sorunun üstesinden gelerek pazara getirilen hayvanlar iyi bir pazar piyasasında olmaları gerekmektedir. Çünkü yetiştirici satarken kazançlı olması gerekmektedir. Aksi halde yaptığı tüm uğraşların hiçbir ekonomik anlamı kalmamaktadır. Bu anlamda, yetiştiriciler hayvan satışlarında yaşadıkları sorunları arz-talep dengesizliği (%38,5), fiyat düşüklüğü (%33,3) ve sermaye yetersizliği (%28,2) şeklinde sıralamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

- Araştırma alanında var olan meraların alan bakımından geniş olmasına karşın (42.628 ha) kalite bakımından yetersiz olduğu görülmektedir. Bu bağlamda mera alanlarının ıslah edilip sürdürülebilir hayvancılığın yapılması için çalışmalar yapılabilir.

- İlçede koyunculunun genellikle atadan kalma yöntemlerle yapıldığı ve teknoloji kullanımının düşük olduğu dikkat çekmektedir. Bu nedenle, ilde ihtiyaçların açık olarak belirlenip, ihtiyaca yönelik eğitim vermesi oldukça önem kazanmaktadır.

- Özellikle günümüzde insan sağlığı açısından sürekli üzerinde durulan ve önemi her geçen gün artan organik hayvancılığın bu alanlarda uygulanmasının sağlanması önemli olacaktır. Çünkü hayvanlar daha çok mera alanlarından beslendiği için organik hayvancılık için bir alt yapının var olduğu ancak uygulanmaya bir an önce geçilmesi gerekmektedir. Elde edilen kaliteli hayvansal ürünlerin değer fiyatına pazar bulması açısından ve böylelikle çiftçilerin gelirlerinin artması açısından bu durum önemli olmaktadır.

• Çiftçiler 4-5 aylık dönemini mera alanlarında aileleri ile geçirmektedirler. Hayvanların mera alanlarına götürüldüğü bu yerlerde çiftçilerin ve ailelerinin ihtiyaçlarının karşılanabileceği yerlerin olması önemli olabilecektir.

• Özellikle hayvancılık yapan işletmelerde en önemli sorunlardan birisi kaliteli vasıflı eleman bulmaktır. Çoban bulmaktaki sıkıntıların giderilmesi için uygulanmaya başlanılan çobanlığın bir iş kolu olarak görülmesi ve bu konuda yapılan çalışmaların artırılması gerekmektedir.

• Hayvancılık işletmelerinin % 60-70 ini yem girdileri oluşturmaktadır. Artan yem fiyatları bu girdilerin artmasına ve böylelikle işletmede gelirin azalmasına neden olacaktır. Bu anlamda yem fiyatlarındaki artmanın bir an önce önüne geçilebilmesi için önlemlerin alınması gerekmektedir.

• Canlı hayvan satışlarında pazar fiyatlarındaki dalgalanmalar, alıcıların tüccarlardan alması ile karın tüccarlar tarafından sağlanmasına ve yetiştiricilerin bu konudaki sıkıntılarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. En kısa zamanda bu konularda önlemler alınması ile ülke koyunculugumuzun ilerlemesi sağlanabilmesi açısından önem arz etmektedir.

TEŞEKKÜR

Verilerin toplanması sırasında teknik desteklerini esirge-meyen, Niğde İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği birlik personellerine ayrı ayrı teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

[1] Aksoy, A. ve Yavuz, F., 2012. Çiftçilerin Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğini Bırakma Nedenlerinin Analizi: Doğu Anadolu Bölgesi Örneği. *Anadolu Tarım Bilim. Dergisi* 27(2): 76-79.

[2] Alçiçek, A. ve Yurtman, Y., 2009. Entansif Koyunculukta Besleme. *Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi* 23 (2) 1-13.

[3] Anonim¹, 2015. Et fiyatlarının düşmesi besi hayvanı ve yem maliyetine bağlı. <http://www.tzob.org.tr/Bas%C4%B1n-Odas%C4%B1/Haberler/ArtMID/470/ArticleID/1642/Et-fiyatlar%C4%B1n%C4%B1n-d252%-C5%9Fmesi-besi-hayvan%C4%B1-ve-yem-maliyetine-ba%C4%9Fli%C4%B1%E2%80%A6>. (Erişim 11.11.2015)

[4] Anonim², 2015. Koyun yetiştiriciliği kitabı. (https://www.google.com.tr/url?sa=t&ret=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&cad=rja&uact=8&ved=0CDEQFjAEahUKEwj_xM6Yo4vJAhWHiiwKH-V6SB24&url=http%3A%2F%2Fwww.tarim.gov.tr%2FHAYGEM%2FBelgeler%2FHayvanc%25C4%25B11%25C4%25B1k%2FK%25C3%25BC%25C3%25A7%-25C3%25BCkba%25C5%259F%2520Hayvanc%25C4%25B11%25C4%25B1k%2FKoyun%2520Yeti%25C5%259Ftiricili%25C4%259Fi%2FKoyun%2520Yeti%25C5%259Ftiricili%25C4%259Fi.docx&usq=AFQjCNH-ZwKuYqIa4zUwn5Do1YuuGgelZQ&sig2=JLnAXygucifkewhtBa05kg&bv=m=bv.107406026,bs.1,d.bGg) (Erişim 12.11.2015)

[5] Anonim³, 2014. Tarım Sektörü Durum Analizi, Niğde il Gelişme Planı, Tarım Sektörü Durum Analizi. 3 Aralık 2014.

[6] Anonim⁴, 2015. Koyunculuk. <http://erzurum.tarim.gov.tr/Belgeler/Yeti%C5%9Ftiricilik%20Bilgileri/hayvansal%20%C3%BCretim/KOYUNCULUK.docx>. (Erişim 10.11.2015)

[7] Anonim⁵, 2015. Koyunlarda Üreme ve Döl verimi.

http://www.tarimkutuphanesi.com/KOYUNLARDAYUREME_VE_DOL_VERIMI_00167.html (Erişim 10.11.2015)

[8] Bilginturan, S. ve Ayhan, V., 2009. Burdur İli Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiriciler Birliği Üyesi Koyunculuk İşletmelerinin Yapısal Özellikleri ve Sorunları Üzerine Bir Araştırma. *Hayvansal Üretim* 50(1): 1-8.

[9] Boğa, M. ve Çevik, K., 2012. Ruminant Hayvanlar için Karma Yem Hazırlama Programı Akademik Bilişim'12 - XIV. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 1 - 3 Şubat. Uşak.

[10] Çiçek, A. ve Yücer, A. A., 1994. Tokat İlinde Kaynak Kullanımı Destekleme Fonundan (KKDF) Yararlanan Hayvancılık İşletmelerinde Uygulama Sonuçları Üzerine Bir Araştırma. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi* 11: 7-16.

[11] Dellal, G., Eliçin, A., Tekel, N., Dellal, İ., 2002. Gap Bölgesinde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Yapısal Özellikleri. *Tarım Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Yarınları YAYIN NO: 83: 94 s.*

[12] Günaydın, G., 2009. Koyun Yetiştiriciliğinin Ekonomi Politikası. *Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi* 23 (2): 15-32.

[13] Gürsoy, O., 2009. Türkiye ve Avrupa Birliğinde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinde Örgütlenme. *Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi* 23 (2): 79-95

[14] Karakaya, E. ve Kızıloğlu, S., 2014. Küçükbaş Hayvancılık İşletmelerinin Örgütlenme Yapısı Bingöl İli Örneği. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi* 1(4): 552-560.

[15] Karakök, S. G., Özkütük, K. ve Görgülü, M., 2008. Sığır Yetiştiriciliğinde Su Gereksinmesi ve İçme Suyu Kalite Özellikleri. *Hasad Dergisi, Ağustos, Yıl:24 Sayı 279, 44-51s.*

[16] Kaymakçı, M., Taşkın, T., 2008. Türkiye Koyunculugunda Melezleme Çalışmaları. *Hayvansal Üretim* 49 (2): 43-51.

[17] NRC, 1980. National Research Council. 1980. Mineral tolerance of domestic animals. *National Academy of Sciences.*

[18] Koyuncu, M., 2006. Ekolojik Düzene Koyun Ve Keçinin Katkıları Türkiye III. Organik Tarım Sempozyumu. 01-04 Kasım. Yalova.

[19] TÜİK 2015. Türkiye İstatistik Kurumu. www.tuik.gov.tr